

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

A BUDAPESTI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG Kazinczy u. 16. sz. alatt újonnan épült rituális fürdőjében úri és női fodrászat céljaira modernül berendezett két üzlethez, külön-külön bejárattal, a legtöbbet igérőnek bérbeadja. A bérlő ezenkívül kizárólagos jogot nyer a fürdő földszintjén és az első emeleten e célra berendezett helyiségben úri és női fodrászatra, *manicure* és *pedicure* kiszolgálására is. Pályázatok VII., Dob. u. 35. sz. alatti titkári hivatalunkban legkésőbb f. évi augusztus hó 10-ig nyújtandók be. Később benyújtott pályázatok figyelembe nem vehetők. Pályázók a közelebbi feltételeket titkári hivatalunkban (VII., Dob. u. 35.) megtudhatják.

Budapest, 1930. évi július 23-án.
A budapesti aut. orth. hitközség elöljárósága.

AZ ENCSI ORTH. HITKÖZSÉG **ב"ש** állásra pályázatot hirdet. Pályázhatnak 40 éven aluli, kellemes hangú előmádkozók, kik három kiváló orth. rabbitól kabolót nyertek, **מורה** előnyben részesül. Kabolómásolatok, kort, családi állapotot és eddigi működést igazoló iratok mellékelendők. Javadalmazás megegyezés szerint. Utiköltség csak megválasztottnak lesz megtérítve.
Klein József, elnök.

A BÁCALSÁMI STATUSQUOANTE IZR. HITKÖZSÉG *sajchet-samesz* állásra pályázatot hirdet. Megkívánja, hogy pályázó *sóchet-übödek*, *baal tfiló* legyen. *Móhel* és azon pályázó, kinek államérvénytel bír, 4 középiskoláról szóló bizonyítványa van, a magyar nyelvet szóban és írásban tökéletesen bírja, a felekezeti anyakönyvvezetés tekintetében előnyben részesül. Kérjük pályázókat, hogy ajánlataikban közöljék életkorukat; eddigi alkalmaztatásuk helyét és minőségét; azon három elismert orth. rabbi nevét és székhelyét, akiktől kabolót kaptak; magyar állampolgárságukat mily okmányokkal igazolhatják; fizetési igényüket és családi állapotukat. Figyelmeztetjük pályázókat, hogy próbabemutatók utazási költségeket csak a meghívottaknak térítünk meg. Ajánlatokat kérjük Rein Izidor hitk. al-elnök, Bácsalmás, címezni.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Állást keresők* szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cégnélküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és tálliszszövőde, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben. — Értékes könyvek megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

FÉRJHEZADNÁM rendkívül vallásos, művelt, házas, fiatal leányomat, kereskedelmi képzettséggel; intelligens, kimondottan vallásos fiatal emberhez vagy gyermektelen özvegyhez. Hozomány 6000 P és berendezés, szakmabelinek 25 éves jól bevezetett rőfősüzlet. Részletes, mindenre kiterjedő ajánlatokat „Nem mindennapi” jelígre a kiadóba kérek.

BENŐSÜLNÉ 24 éves vallásos fiatalember, aki jelenleg jó állást tölt be, bármilyen szakmába. „Minden levélre válaszolok” jelígre.

SZOMBATTARTÓ fiatalember, fűszer-, üveg- vagy divatárú üzletbe alkalmazást keres, „Szerény fizetéssel” jelígre.

TELJESEN ÁRVA leány, ki a háztartás minden ágában jártas, jobb családhoz elmenne, esetleg üzleti állást vállal. Cím: Rombach u. 4. II. 13.

אימתו כשר אף למחרת מן המחרת!
LAURANA **WEISS PENSIO**
fürdő, **ABBAZIA** mellett.
A legkellemebb tengeri nyaralóhely, gyönyörű szobákkal, balkonnal, kilátás a tengerre. — **Elsőrendű orth. magyar konyha, melyet a vallásosságáról híres máramarosszigeti falmudfűdős Reb Jáka Gy. Grünwald, z. c. l. leánya vezet.**
Napi pensio 28—38 lira. Kérjen prospektust.

ASZTALOSSEGÉD helybe vagy vidékre ajánlkozik. Lichtmann, Király u. 21. II. 42.

JÓCSALÁDBÓL való intelligens 25 éves fiatalasszony, a háztartás minden ágában jártas, elmenne orth. házaspárhoz házvezetőnek esetleg vidékre is. 16 fillér bélyeggel ellátott leveleket a kiadóba „Jó bánásmód főfeltétel” jelígre.

MISKOLCON a volt Blumbeger-féle helyiségben Engl streng orth. kóser étkezdéje újra megnyit.

JÓ CSALÁDBÓL való leány, intelligens és szorgalmas, orth. családnál gyerekek mellé vagy háztartásba állást keres. Cím: Neumann Bernát, Csorna.

ORTH. **כשר** étkezde, tőkehiány miatt sürgősen, de legkésőbb aug. 1-ig átadó. Cím: Neumann Bernát, Csorna.

FÜSZER, festék, vaskereskedőség kicsinyben és nagyban jártas, állást keres. „Szombattartás” jelígre a kiadóba.

KERESEK *azonnalra szigorúan orth. családból való leányt*, ki úgy a főzés-sütésben, mint apró gyermekkezelésben teljes jártassággal bír. Csakis olyanok jelentkezzenek, kik hasonló állást már betöltötték. *Fischl Bernát, Budapest, Dohány ucca 92.*

14 ÉVES FIU ajánlkozik tanoncnak bármilyen szakmába vidékre. Cím: Lichtmann Sándor, Budapest, Király-u. 21. II. 42.

SIRKÖVEK minden kivitelben legolcsóbb gyári áron *Schreiber Jakob* villanyerőre berendezett sirközmében, *Debrecen, Hunyadi-utca 14. sz.*

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos **GROSZBERG JENŐ**

Spatz Henrik könyvnyomdája Budapest, VII., Kertész-utca 21.

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót **לפ**

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sipucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Egy tisóbeovi strófa

— *Angyalok menjetek s keservesen kiáltatok, zokszót ejtetek a szétszört nyáj fölött; pusztulásukat határozták el, de ők jámborságban s tisztaságban egybegyűltek, hogy megszenteljék I-ten felséges nevét; egyik a másikat erősítette, hogy idegen vallást ne vegyenek föl; apa, anya nem kímélte gyönyörűséges gyermekét; volt olyan rettenetes erejük, hogy levájják vagy bele-szúrjanak, s szóltak hozzájuk imígyen: nem adatott meg nekünk, hogy a Tórában neveljünk benneket, így tehát legyetek áldozatok s peletek együtt mi is részesüljünk az örök, ember nem látta fényben. Szélt megyek fájdalomban s felsőhajtók és a zokogás hangját szó-laltam...*

Tisóbeov délelőttjén fog felhangzani templomainkban ez a strófa („*hachrisi mimeni*”), amely a zsidóság vértanúságának egyik kegyetlen epizódját írja le, amikor a kereszties hadjáratok idejében egész községek a halált választották inkább, de hitüket el nem hagyták. Ezt az elégiát juttatja eszünkbe a Vatikán hivatalos lapjának, az *Osservatore Romano*-nak egyik közleménye, amelyekről a csütörtöki lapok adtak hírt. Az egyház orgánuma megdöbbenő részleteket közöl a szovjetországi vallásüldözéssel. Égbekiáltónak mondja, hogy a Szovjetországból ki-csempészett levelekben a vallásüldözés rettenetes módjairól van szó s az egyik levélben a szülők kétségbeesetten kérdezik, vajjon mitévők legyenek: *engedjék-e hitetlen-ségben felnevelkedni gyermekeiket, vagy pedig távozzanak inkább önként e világból?* Valóban kétségbe-ejtő, hogy ilyesmi előfordulhat, de a zsidóság szakadatlan martíroló-giájában már erre is példa van. A

mi vértanúink nem is kérdezték, hanem földi életüket s gyermekeik földi életét nem hecsülték semmire, ha csak hitszegés s elpártolás útján tartható meg. De hit-ték volna a kereszties hadjáratok idejében, hogy kilencszáz év múltán keresztény szülők jutnak majd ilyen dilemmába? — A Vatikán lapja megemlíti még azt az esetet, amikor egy zsidó fényképész val-lása gyakorlása miatt öt vallásos keresztény emberrel együtt halálos ítélettel felérő száműzésre ítélték s felhívja a kultúr világ lelkiismeretét eme állapotok megszüntetésére.

A nemes akció sikerét minden jó-érzésű ember szívből óhajta. De ép annyira óhajta minden zsidó, hogy bácsak belátnák Európa népei a vallásüldözés csúf s veszedelmes voltát még akkor is, amikor — zsidókról van szó. Minden részvé-tünk az oroszországi vértanúk. De az ő példájuk rázza fel egész Európát, vezetőit, egyházi hatóságait, hogy — *sehol se tenyesszenek val-lási vértanukat*. Nekünk, zsidók-nak elég a tisóbeovi elégia-gyűjteményben megsíratott vértanúság.

Sportesemény aug. 3-án

A következő sorokat orthodox közösségünk ifjú tagjaira való tekintettel írjuk. Az orthodox ifjúság egy része ugyanis a napilapok sporteseményeit élénk figyelemmel kíséri s így bizonyára olvasni fogja, hogy augusztus 3-án Siófokon nagy vívó-meccs lesz. A vívók között elég tekintélyes számban zsidók is helyet foglalnak, sőt egy pesti felekezeti vezérférfiú s előjárósági tag fia. Mivel nincs kizárva, hogy a meccs befejezése után az esetleges zsidó győzöket a neológ felekezeti lapok felekezetünk büszkeségeinek Pantheonjába akarják elhelyezni, esetleg külön i-tentisztelet rendeznek tiszteletükre s külön *misebérachot* mondatnak feleltük, mint ama színművész felett, aki az ilyen alkalomkor kapott áldás malasztjától telítve, sietet kitérni: — mi sietünk megállapítani, hogy az illető zsidó bajnokok éppen *Tisó-beov napján* fognak küzdeni, azon a napon, amelyen a zsidó közösség a szent templom, a szent város le-

rombolását gyászolja és böjttel dokumentálja a nagy katasztrófából folyó tanulságok átértéséhez való lelki-készséget. *Igy tehát nem ké-rünk olyan felekezeti dicsőségéből, amely a tisóbeovi gyász s böjt meg-szegése árán háramlik*. Nem-ortho-dox körök moralizálása kompeten-ciánkon kívül esvén, az esetből csak azt állapítjuk meg, hogy né-mely neológ rétegben a Tisóbeov már mint emléknap sem él s a zsidó történelem minden ismerője előtt megismétlődik ama hellenizmus esete, amikor a makkabeusi idők elején, a nemzeti gyász idején, egyesek a herkulesi játékokon, a torna-gimnáziumokon s vívó aka-démiákon vettek részt, gondosan titkolva zsidó voltukat. S hogy a második templom rombadőléséhez nagyban hozzájárultak, sőt bizo-nyos tekintetben okozták is a „*bir-jajné*”-k, az ököl emberei s a *szik-rikon* (az erőszak) férfiai, azt a tal-mud véste öntudatunkba. A zsidó-ság éppen Tisóbeov napján gon-

dol arra, hogy ő soha nem bírhatja létét csupán emberi erőre. Bármilyen hős s nemzeti hős volt Bar Kochba, a zsidó tradíció értelmében el kellett buknia, mert a szellem az I-tenfélelem erejét negligálta s éppen Tisóbeov napján emlékezőnk meg tragikus összeomlásáról Bétar vára elestével kapcsolatban.

Ismétéljük: az orthodox ifjúság figyelmét akartuk felhívni a fenn érintett sportesemény zsidó szereplőivel kapcsolatban az esetnek tradicionális zsidó szempontjaival. Tisóbeov napján a zsidó testi erő a

római túlerővel szemben elbukott, de kibontakozott a maga legyőzhetetlenségében a szellem, a Tóra szellemének ereje. Ma, amikor az egész vonalon a testiesség kultusza homályosítja el az emberiség látókörét, az orthodox ifjúság soha el ne felejtse, hogy éppen a gyásznapon olvassuk Jirmijóhü keserveiből: „gyülekezeteket hirdettek, hogy összetörjék ifjúságotat” (kóro oláj majéd lisbajr bachüroj) és számunkra össze van törve az az ifjúság, amely nem a Tóra-szellem jegyében fejleszti ki energiáit.

A romániai helyzet

Országos zsidó konferencia

Mint Bukarestből írják, július 22-én ült össze az ország zsidó szervezeteinek impozáns konferenciája Bukarestben, amelyen a zsidóság valamennyi számottevő szervezetének képviselői megjelentek, hogy egységes állásfoglalással dokumentálják ország és világ előtt, hogy a zsidóság nem hajlandó tovább tűnni az élet- és vagyonbiztonsága ellen elkövetett merényleteket.

A konferenciát dr. Mayer Ebner szenátor nyitotta meg és rövid szavakban vázolta a konferencia célját, javasolta, hogy a gyűlés elnökül Zierelsohn kisenevi főrabbit válasszák meg.

Zierelsohn főrabbi meghatott szavakkal kéri a jelenlevőket, hogy féltreve minden pártszempontot, testvéri szolidaritással fogjanak össze, mert ha most is pártoskodni fogunk, akkor el vagyunk veszve. A zsidók, ahelyett, hogy elszaladnának, amikor megtámadják őket, inkább fogjanak össze és egyesült erővel igyekezzenek visszaverni a támadásokat. Ezt az elvet kell, hogy kövesse ez a konferencia is, mert határozatai csak így lesznek eredményesek.

Ezután Mayer Ebner szenátor emelkedett szólásra, aki mindelemlőtt kifejtette, hogy a kormány nem tette meg kötelességét, Románia négy sarkából gyűltek össze a zsidók, hogy kifejezésre juttassák tiltakozásaikat az elmúlt hetek szörnyűségei ellen. Mert nagy a jelen pillanat nyomorusága. Pusztá fizikai létünk és materiális biztonságunk forog veszélyben. Mély szomorúsággal kellett konstatálnunk ezekben a napokban, mily kicsiny azoknak a

száma ebben az országban, akik igazán velünk éreznek. Négy kormány váltotta fel egymást rövid időközökben és mindig azt kellett tapasztalunk, hogy a pártvezérek a politikai pártok lapdjává súlyosították bennünket. Nagy reményekkel voltunk eltelve a jelenlegi kormányok demokratikus programjával kapcsolatban, ma azonban azt kell látnunk, hogy az antiszemita huliánok merészebbek, mint valaha. A bekövetkezett eseményekért a miniszterek egymásra hátrítják a felelősséget. Az a régi közmondás: „Ha a királyok veszekednek, a népek sírnak”, ma itt úgy változott meg: „Ha a miniszterek veszekednek, a zsidók sírnak”. De mi nem akarunk tovább sírni. Nem akarunk tovább az állandó terror atmoszférájában élni, amelyet a pártok és a kormány fennhatósága alatt folytatott bünnös agitáció termelt ki.

A konferencia ezután elhatározta, hogy egy egységes zsidó képviselőlet választ meg, amely az összes illetékes fórumok előtt permanensen képviseli a zsidóság egyetemes érdekeit. Ebben a képviselőletben, amelyet a gyűlés későbbi folyamán választottak meg, helyet foglalnak mind a négy országrész reprezentánsai.

A konferencia kimondotta azt is, hogy meleg felhívással fog for-

dulni az összes belföldi és külföldi zsidó szervezetekhez és hitközségekhez, a borsai kárvallottak érdekében és azoknak a többi szerencsétlen zsidóknak az érdekében, akik az utóbbi időkben hülígán támadások áldozatai lettek. Végül elhatározták, hogy egy hármás bizottság viszi el a királyhoz a konferencia manifesztumát, amely feltárja az uralkodó előtt a helyzetet.

Vajda belügyminiszter nyilatkozik a Zsidó Távirati Irodának

Julius 28-án kihallgatáson fogadta Bukarestben Vajda belügyminiszter az ITA szerkesztőjét. A miniszter kijelentette, hogy a kormány erőlyes intézkedésekkel fogja a zsidó lakosság biztonságát megőrizni és kárpótolni fogja a borsai, szuczamái és pamai atrocitások áldozatait.

Az audiencia 3 órát tartott, melynek folyamán még a következőket mondta a miniszter:

— A román nép nem antiszemita és a zsidó polgárokkal a legnagyobb barátságban él. Az antiszemita agitációk Cuza megválasztása óta lobbantak újra lángra. Szükség esetén a katonaság segítségét is igénybe fogjuk venni a bünnös agitációval szemben. Ohajtanám, hogy a külföldi zsidóság részesítse támogatásban Romániát gazdasági tervei megvalósításában és a gazdasági élet szanalása önmagától fog minden antiszemita agitációt megszüntetni.

Ujabb atrocitások

Az antiszemita agitáció a bukaresti lapok jelentése szerint a vidéken ismét fellángolt. Szerdán dél előtt a covorlui-i megyében fekvő Beresti városkába hatvan vasgárdista vonult be. A gárdisták katonai rendben meneteltek és katonai felszereléssel jöttek. Végigjárták Beresti uccáit, abcogolták a zsidókat és inzultálták a zsidókinézésű férfiakat és asszonyokat. Sokakat közülük halállal fenyegettek meg. Később azt is kijelentették, hogy fel fogják gyujtani Beresti városkát.

ארמה. כשר אף למחרתי מן המחרתי
LAURANA WEISS PENSIO
fürdő, ABBAZIA mellett.

A legkellemebb tengeri nyaralóhely, gyönyörű szobákkal, balkonnal, kilátás a tengerre. — Elsőrendű orth. magyar konyha, melyet a vallásosságáról híres máramarosszigeti talmudtudós Reb Jákaiv Grünwald, z. c. l. leánya vezet. Napi pensio 28—38 lira. Kérjen prospektust.

A váci gaon י"י emlékezete

Rabbi Jesájó Silberstein z. c. l. elhunytáról sok rabbi s község csak a lapok útján értesült s ezek most utólagosan adnak kifejezést együttérző részvétüknek. A díszét vesztett váci orthodox hitközségnek pedig a levájó után még kétszer volt alkalma heszpedokat tartó rabbiktól hallani, milyen kiválóságot s ritka értéket gyászol s magasztal az egész orthodoxia R. Jesájó-ban.

A temetés utáni napon, szerdán, Hirschfeld Mátyás előljáró beszélt a hitközség nevében. A hitközség nagy veszteségének ecsetelése után az új főrabbihoz célozva, használta a szent igét: „kaaser sománü el Majse kén nismá élechó” — „amint Mózesünk, az elhunyt R. Jesájó szavára hallgattunk, úgy fogjuk a te szavadat megszívlelni”. Utána még R. Mordche és R. Majse Walter beszéltek.

Widder nyiregyházi rabbi:

Csütörtökön az elhunyt násza Widder Sulem nyiregyházi főrabbi adott kifejezést szufolt templomban a veszteségérzetnek. Vácolta az elhunyt páratlan s pótolhatatlan egyéniségét, nagyhatalmú működését, majd a talmudnak ama részlete kapcsán, amely a sechinó-nak, az iteni dicsőségnek a szentélyből való kivándorlása tíz állomás helyéről szól, igen szellemesen s igen meghatóan leírta az utolsó években fokozatosan lehanyatló földi létét a megdicsőültnek.

Grünwald főrabbi:

Rendkívül megrendítően s könnyeket fakasztóan hatott az aznap este prédikáló R. Jechezkel Grünwald, a most Pápan működő bánffyhungyadi főrabbi. A heti szakasz ama szavát: „torold meg a midjanitákon Jiszroél fiai ellen elkövetett bűnt, azután bevonulsz őseidhez (áchár teoszéf el anechó)”, úgy fordította: „torold meg a midjaniták bűnét, miután bevonultál őseidhez” s ebben célzást talált arra, hogy a szentéletű emberek hatása életük után sem szűnik meg, sőt, a talmud szavával élve: gedajlim cadikim bemiszószom jajszer atya imádkozni fog az ő nyáhet az elárvult hitközség minden tagja, hogy az elhunyt jószágos

atya imádkozni fog az ő nyájért a mai nehéz és szorongató viszonyok között.

Horovitz frankfurti főrabbi:

Felejthetetlen élmény marad mindenkor az elhunyt gaon vejének Rabbi Joszef Jona Cui Horovitz frankfurti főrabbinak nagyhatalmú vasárnapi emlékbeszéde. Sír csend közepette lépett a szónok a szószékre s már az első citátumokkal megrázta a hallgatókat. „Jaj nekiünk, mert eltávozott a napunk, elnyúlnak az éjjeli árnyak” (Aj lónü ki fónó jajm). „Messze országból ért engem népem leányának zokogó hangja” (Hiné kajl savasz bász ami meerecz marchakim). Nagy figyelmet kelte alkalmazta a következő talmudi elbeszélést:

— Egy Jeruzsálemtől igen messze lakó zsidó évente fehozta a bikürim-t, a zsengek áldozatát, de mindig csak Av havában érkezett oda, a nagy távolság miatt. A szentély fennállásának utolsó évében szintén elhozta áldozatát, de mikor megérkezett Jeruzsálembé, látta a nagy pusztulást. Sírva fakadt és kérte, hogy legalább a hamura tehesse áldozatát, de mire odaért, már azt is eltakarították.

Szólo nem mutathatta be hódolatát a nagy cadik élete utolsó szakában s most már csak a hamvak eltakarítása után mondhatja el fájdalmát, amely annál na-

gyobb, mert nem látta a szentély fokozatos leromlását, nem tomult el, és egyszerre hirtelen a chorbant kell szemlélnie. A szentélyből csak a Nyugati Fal marad, ahonnan a sechina nem távozik. A hitközség gondoljon arra, hogy mivel tartozik a szentély ittmaradottjának: a Rebbe önfeláldozásig menő, ápolásában felejthetetlen érdemeket szerzett, gyásztól lesujtott rebbecennek.

Abelesz nagysallói főrabbi:

A frankfurti főrabbi után a váci gaon egyik meghitt tanítványa, Abelesz nagysallói főrabbi siratta mestere elvezését. Kiindult abból a talmudi tételből: ha a szentéletű tudós elhunyt, mindenki a rokona”. Lehet-e rossz néven venni, hogy az apját szerető fiú csak zokogni tud s nem képes szellemes Tóra-magyarázatokra? Ó is most csak gyermeknek, csak tanítványnak érzi magát, aki csak mélységes megindulással érzi a mester elhunytával támadt úrt. Egész Jiszroél elismeri a nagyságát. A megboldogult pozsonyi gaon, a Sévet Szajfer a legelsőként emlegette mindig s alkalmazta rá a talmud szavát: mindenkinek szüksége van a búza (= Waitzen, Vác) urára (hákaiv czerichin lemóro dechitó). Az elhunytól való megemlékezésnél nem is a tartalom a fő, hanem a forma, a szívet megrázó, emelkedett hangú előadásforma. Ezt hangsúlyozzák bölseink, amidőn mondják (Bróchajsz 6/b): „agro deheszpedo delüjo — a gyászbeszédért való jutalom az emelkedett, panaszos hangnemben való előadásért jár.” E heszped eredménye is emelkedettség legyen: emelkedés a megdicsőült életét jellemző Tóra és vallásosság magaslatára.

A közönség mindvégig kegyeletes érzésekkel kísérte a főtiszteendő szónokok fejtegetéseit.

Kitűnő minőségű
ארטה. כשר
HUTTER
szarvas szappan
kapható minden fűszer- és festékkereskedésben. Gyártja a borsai orth. hitközség rabbinátusának felügyelője alatt
Hutter József Szappangyár-Olajipar
Részvénytársaság
Budapest, VII. Erzsébet-körut 6.
Telefon József 461—91, 92, 93 és 94

A HIREN STAUFFER
orth. כשר sajtgyártmányok ismét kaphatók
Neser dobozos emmenthali, Cui dobozos emmenthali, Block emmenthali, Trappista, Kastély, Bástya világ-márkák. Mindenütt kaphatók.
Központ: Stauffer és Fiai sajtgyárak, Répcelak.

Spanyolországban nincs már érvényben a régi törvény, amely a zsidókat kiűzte az országból

London, július 24. Spanyolország külügyminisztere, Alba hercege ezidő szerint Londonban tartózkodik. A herceg interjút adott a zsidó távirati ügynökség szerkesztőjének, aki megkérdezte tőle, vajjon a zsidók száműzetésére vonatkozó 1492. évi törvény érvényben van-e még. Az újságíró azzal indokolta a felvetett kérdést, hogy újabban a népszövetségi ligák nemzetközi uniója is foglalkozott ezzel a kérdéssel és nem tudott egységes álláspontot jutni, mint-hogy spanyol kormánykörök erre a kérdésre nem tudtak határozott választ adni.

A külügyminiszter erre a következőket válaszolta:

— Kategórikusan kijelentem, hogy az 1492. évi törvény nálunk, *Spanyolországban nincsen hatályban*. Époly kevésbé, mint ahogy nincsen hatályban Angliában az 1290-es és a zsidókra vonatkozó kiűzetési törvény. *Nincs hatályban, annak ellenére, hogy formálisan nem vonták vissza*. A törvényhozó testületek és kormányok az évszázadokkal azelőtt kiadott törvényeket és rendeleteket nem szokták egyenként hatálytalanítani. Spanyolországban az 1800-ban adott alkotmány megszüntette automatikusan mindazokat a törvényeket, amelyeket az alkotmány életbeléptetése előtt hoztak. *Ennél fogva automatikusan megszűnt az 1492-i törvény*. A Spanyolországban most élő zsidók jogi helyzet semmivel sem hátrányosabb az ország más lakóinál. Mi spanyol polgároknak tekintjük a zsidókat, polgári jogokkal, amiket természetesen a külföldiek is élveznek. Nem ismerünk az állam-polgári jogok tekintetében különbséget spanyol és nemspanyol között. Zsidók a spanyol állampolgárságot épp úgy megszerezhetik, mint a többi idegenek.

A külügyminiszter ezután elmondotta az újságíróknak, hogy számos zsidót ismer, aki már megszerezte a spanyol állampolgárságot. Ignacie Bauerrel, aki szintén naturalizáltatta magát, a legjobb barátságban van. Bauer egyébként tagja volt a spanyol parlamentnek.

— Én magam — folytatta a külügyminiszter — személyesen azon a meggyőződésen vagyok, hogy a zsidóknak Spanyolországból való kiűzetése nagy hiba volt. A zsidóság egyébként nem volt az egyetlen nép, akít abban az időben Spanyolországból kiűztek. A mórakat is elűzték ugyanakkor az országból, holott ezek épp úgy, mint a zsidók, szorgalmas, hasznos elemek voltak a spanyol föld népközösségének. Aki a történetet ismeri, tudja jól, hogy Spanyolország akkori kereskedelmi körei mennyire tiltakoztak a zsidók kiutasítása ellen. Az inkvizíció egyébként, az újabb kutatások szerint, nem volt a katolikus egyház instrumentuma, az egyház legjobbjait egyáltalában nem értették megjett ennek az intézménynek a kegyetlenkedéseivel. A spanyol inkvizíciót a királyi tekintély érdekében és az ország vallási egysége miatt léptették életbe. Akkor ugyanis abban a meggyőződésben voltak, hogy vallási egység nélkül nem

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. Hölgyközönséggel tudatni, hogy az amugy is mérsékelt áraitam tetemesen leszállítottam. Ezzel az árleszállítással lehetővé kívánom tenni, hogy a tisztelt hölgyek **gyakrabban vehessék igénybe** a közismert elsőrangú női fodrászi tudásomat. A személyzetem továbbra is a kipróbált régi marad. Még külön kívánom a tisztelt hölgyek figyelmét művészi tartós hullámjaimra felhívni, amit a világhírű „GALLIA” készülékkel végzek.

Kiváló tisztelettel

POCK KÁROLY
hölgyfodrász mester

VI. Andrásy-ut. 19. — Telefon Aut. 199-10.

ÁRSZABÁLY:

Ondolás	P 1.50	Manicure	P—80
Fejmosás	„ 1.50	Hajszőkítés	„ 8.—
Vizhullám	„ 2.—	Henna utánfestés	15.—
Hajvágás	„ 1.20	Tartós hullám	
Első hajvágás	„ 3.—	fürtöknél	„ 1.—

„CERES” ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemegé és élelmiszer-üzletben kapható
HUTTER JÓZSEF
Szappangyár
Olajipar R.-T.
Budapest, VII., Erzsébet-körút 6.
Telefon József 461-91, 92, 93 és 94.

lehet megóvni sem a korona autoritását, sem pedig a lakosság egységét. Ferdinánd és Izabella a zsidók és mórak kiűzetését nem könnyen tudták elhatározni. *Erős ellenzékelt alkottak velük szemben az ország dolgozói*. Ezek a dolgozók azonban az idők során többségbe jutottak nálunk és csak egészen természetes, hogy mindazokat, akik Spanyolországban produktív munkát végeznek, zsidót, vagy nemzsidót, szívesen látunk.

Alba hercege ezután aktuális kérdésekről is nyilatkozott és ezeket jelentette ki:

— A spanyol kormány előtt nem idegen az a tény, hogy az elűzött spanyol zsidók utódainak százai még mindig megtartották nyelvüket a széjjelzóródott országokban. Néhány évvel ezelőtt a spanyol kormány arra vállalkozott, hogy a szefárdokkal kapcsolatokat keres. Északafrikai gyarmatainkon, különösen Marokkóban az oda száműzött zsidókkal fel is vettük a kapcsolatokat. Újabban Tenanból számos zsidó jött át Spanyolországba. Fájdalom, most *munkanélküliség van az országban*, nem olyan nagy ugyan, mint Angliában, mert Spanyolország iparilag nem annyira fejlett. Amivel azt akarom mondani, hogy napjainkban a tömeges bevándorlás nem tenne jót sem az országnak, sem a zsidóknak, akik nem tudnának elhelyezkedni. Mihelyt azonban gazdasági lehetőségek adódnak, a spanyol zsidó bevándorlókat éppoly szívesen fogjuk látni, mint bármely más nemzetiségű dolgozó idegeneket. Ismétlem, a szefárd zsidók visszatérése Spanyolországba főképpen *ökonómiai kérdés*.

A külügyminiszter végül kijelentette, hogy a spanyol kormány a szefárd zsidók ügyét állandóan napirenden tartja s mihelyt alkalom mutatkozik nagyszabású bevándorlásra, igyekezni fog őket betelepíteni az országra.

A tisóbeovi imakönyv

— Pillantás a Kinajsz-ba —

A szentély és Jerusolájim összemlése emlékére tartott szigorú bójtnapon *Tisóbeov*-kor külön gyászima-gyűjteményt használtunk, a *kinajsz*-t. A *kinajsz*-kiadásoknak ugyanaz a hibájuk, mint a *szelicho*-könyveknek — mindkettő az olesó ár elérésére meglehetősen kezdetleges külsővel, sokhelyütt sajtóhibákkal telt szöveggel lát napvilágot. A multkor a *Zsidó Ujság* egy olvasója az újra meginduló *Machziké Hadosz* figyelmét fel is hívta e visszáságra. *Nagyon fontos volna továbbá, legalább rövidített fordításban megismertetni azt a mélyseges költészetet s csodás vallási érzést, amely a Kinajsz összes részeitől kiáradt.*

Az első rész, az *Écho* megállítja a bibliából van véve. Négy fejezetben *Jirmijóhü* prófeta héber alfabetikus sorrendben elírja a szent város romlottságát, romlását és irgalomért esdekel. Az 5. fejezet már nincs *alef-bész* sorrendben; az utolsó sóhaját minden zsidó ismeri az imakönyvből: „hossz vissza benniünket óh Örök-kevaló, mi vissza akarunk térni, újtsd fel napjainkat, mint egykoron (*hasivenü hasém élechó*..).

Tisóbeov este még egy szép verses imát mondunk, amelynek szerzője *R. Selojno Gabirol*, *Jirmijóhü* prófeta után 1600 évvel élt, de ugyanaz a fájdalom lengi át. A „*Sajmrajn kajl tihen*” kezdetű imában. *Sajmrajn* (= Oholo), azaz a tíz törzs országa párbeszédet folytat *Ciónnal* (= Oholívó) azaz a két megmaradt törzs országgal arról, *kiszzenvedett többet a gólüszbán*.. A költő azzal fejezi be: „*háchajmél al dál chá-majl al dalüsom* — Te, aki könyörölsz a szegényen, könyörülj mindkettőjük nyomorúságán...

Reggel a *lajolás* után kezdődik a tulajdonképeni gyászdalok mondása. Az imák nagyrésze csak nehezen érthető, de aki megérti, annak minden egyes sor alkalmat ad elmélyedésre. Az imák túlnyomó részét *R. Elózor Hakalir* szerkesztette, ama kiváló férfiú, akinek *pijüt*-jeit az egész éven át imádkozzuk. Egyideig azt hitték, hogy azonos *R. Elózor* tannaitával, mert a midrásban az van róla mondva: „*studós, költő (pajton) s prédikátor (darson) volt*”. De mivel imáiban a nagy gólüsztől beszél, valószínű, hogy a talmud utáni időben 600 körül élt, tehát 1200 évvel *Jirmijóhü* prófeta után. Kalir feldolgozza a midrásnak az *Écho*-val kapcsolatos részleteit. Ismert *pijüt*, amelyben ellentétbe helyezi a zsidóság helyzetét az Egyiptomból való kivonulás (*beczési mimiczrajim*) idején a Jeruzsálemből való kivonulás korszakával (*beczési mijerüsolajim*). A *kinajsz*-ban egymásután következő imák: *sóbász szürü, écho acztó, áude ad chüg, échoh szifárti, é-kaj ajmér* stb. mind ő tőle valók. Hogy Kalir tömörségéről példát adjunk, idézzük például az „*écho aspószaj*” kezdetű *pijüt*-ből a következő három kis sort:

écho eszó ávajn hág,
vechüszam pi mipelel veláhág,
ajszi nohág.

A szöszert fordítás ez lenne:
ó miképen viselhetem el a
[*gondolkodás bűnét,*
miképp zárult szám imától s
[*fáradozástól!*
elvezetett engem.

De ha az ember tudja, hogy a Tórával való foglalkozás úgy van előírva (*Jehajsüá D*): *vehogiszó* baj bajmóm volojló — *gondolkoz-*

zál rajta éjjel-nappal”, továbbá azt is tudja, hogy a *Mislé* (XXVIII) szerint: „*mészir oznaj mismajá Tajró áf tefilószaj szaj-ébo* — aki elvonja figyelmét a Tóráról, annak imája is utálat” s végül arra is emlékszik, hogy az *Écho* harmadik fejezetének második mondata így kezdődik: „*ajszi nóhág vájajlách chajsech velaj ajr — engem vezetett sötétbe s nem világosságba*”, annak *R. Elózor Hakalir* ezt mondja:

Ó miképen viseljem el a bűnt,
hogy nem „gondolkodtam” a Tóráról.

Szám (é miatt) el van zárva az imától is s „a Tóra-fáradozástól” is

„*Vezetett engem” ezért a sötét gólüszbá.*

(Megjegyzendő, hogy sokan „*ávajn hág*” helyett helytelenül „*ávajn chág*”-ot olvasnak s némely *kinajsz*-ban is ezzel a hibával van szedve.)

Ezrivel vannak a *kinajsz*-ban ilyen mélyértelmű sorok.

A középkori gólüs eseményeit is elírják a költők. Így például a keresztes hadjáratokkal (1096) kapcsolatosan („*mi jitén rajsi májim*”), el vannak siratva Worms (*Varmajzo*), Speier (*Aspiro*) és Mainz (*Magenczo*) vértanúi.

A *kinajsz* második csoportja a *czijajnim*. *R. Jehüdo Haléoi* (1086—1145) híres elégiája nyitja meg a sort s az ő nyomán sok költő igyekezett kifejezést adni a zsidó elnyomatásnak és szenvedésnek. A *czijajnim* csoportjában van elhelyezve a híres *R. Méir mi-Rothenburgnak* a párizsi talmudelégetés (1240) alkalmából írott gyászdala (*Sááli szerüfo boés*..).

Nagyon üdvös volna, ha *Tisóbeov* napján az ifjúságnak alaposan elmagyaráznák a *kinajsz* szövegét — zsidó lelke nagyon meggazdagodnék vele. —g.

RADION Gyártja: **Hutter József**
szappangyár
Olajipar részvénytársaság
VII., Erzsébet-körút 6.
Telefon József 461-91, 92, 93, 94.

egymagamamos!

A magyar Kajlelnál

— Uti jegyzetek —

Jeruzsálem, Ijar 16.

Egy napi pihenőt tartunk, mielőtt megkezdjük a nagy turát Galileába és Merónba. *Rabbi Simeon ben Jajchói halálának Lágboajmerkor* levő évfordulója alkalmából, sírját meglátogatni. Elmentünk a magyar község székhelyébe, az úgynevezett „*Bész Haváád*” (gyülekezeti ház)-ba. Egy abessziniai alapítványi ház egész első emeletét foglalják le az irodahelyiségek. Lent feketebőrű alakok sűrűnekforognak. Felmegyünk a lépcsőkön, a héber felírások nyomán megtaláljuk a keresettet. Szívélyesen fogadnak. Ott van mind a három „Memunah”, a két könyvelő és a pénztárnok. Alaposan megvizsgáljuk az egész kezelési rendszert, a kiosztási módszert, mert megakarjuk tudni, van-e valami alapja a Kólel elleni sok rágalmozó támadásnak. Erkölcsei köteleselem kijelenteni, hogy példás rend uralkodik, ami nem kaftános könyvelőknek, hanem bármilyen nagyobb vállalati iroda főnökének is dicsőre válna. Csekélységem évek óta küldi a *Reb Mair báál hanész* pénzeket a kólelhez és otthon feljegyeztem övekre visszamenőleg a küldött összegeket, dátum szerint. Bármelyik pénzküldemény után érdeklődtem, pillanatok alatt meg volt az illető tétel három helyen elkönyvelve. A szétosztás is szigorú alapelvek szerint történik, fokozat szerint, melyben a családtagokon kívül, csak azt veszik tekintetbe, hogy aki egész idejét tóratanulással tölti, az a magasabb fokozatba jut. Egy kollégám hazulról kapott utasítás szerint, érdeklődik egy „*keren kajemesz*” sorsa iránt és máris ott van a nagy könyv fellelője, az illető alapító és nejeének nevei és elhalálozási dátuma pontosan megjelölve. Megköszönjük a szívélyes felvilágosításokat és két vezető kíséretében elindulunk a

kólel intézményeinek megtekintésére. Egy kb. 2 holdas területen 400 kétszobás lakást emeltek a magyar zsidók jószívú adakozásaiból és tervszerű kezeléssel csupa szellős, egészséges kőházak, tágas udvarokban egy és kétemeletes háztömbök, kényelmes kőlépcsőkkel, széles, fedett vaskorlátú folyosókkal. Minden háztömbnek van külön víz-ciszternája, de vízvezeték is van bevezetve. Benyitunk egynéhány lakásba, kifogástalan tisztaság, kellemes, hűvös lakások. Mindenütt megelégedett, nyugodt emberek fogadnak, kiknek arcán az I-tenben való hit és bizodalom, a sok nélkülözések dacára oly jókedv és vidámság sugárzik. Megtekintjük a nagy *bész-hamidros*, mely egész napon át és az éjjel nagyobb részén tóratanulóktól zsúfoltt. Mellette van egy kisebb helyiség, ahol csoportok felváltva tanultak *misnájoszt* az elhalt alapítók lelkiüdvéért. Nem messze vannak a Talmudtóra helyiségek, melyeket a munkácsi főrabbi is megtekintett és megelégedését fejezte ki a tanterv és az eredmény felett. Bármiczyó-gyerekek már igen szép penzumot tanulnak hetenként és tudnak.

Mielőtt elbúcsúztunk szívélyes kíséretinktől, bátorkodtam egy kérést előterjeszteni, amit a lapok hasábjain közölni is helyénvalónak tartom. Tekintettel a kolóniákban tapasztalt vallástalanságra, melyről feltételezzük és mint személyes érintkezésben meggyőződöttünk róla, a rugója nem *leháchisz*, a szándékoság, hanem legtöbbször a *tudatlanság* és az indolencia, nagyon fontos volna, hogy a *kajlel* tudósai kimenjenek a kolóniákba tanítani. Szombaton a kolóniákban mindenütt munkaszünet van, ha olyan előadó jelennék ott meg, aki moralizáló (*müszor*) és vallástörvényt ismertető (*dinim*) fejtegetés keretében

a hetiszidrárt vagy a *Pereket* magyarázza, mindenesetre szívesen meghallgatnák és valóban épülnének rajta. A gyarmatokon beszélünk néhány vezetővel, azt mondták, tejbévajba fűrészténék az ilyen vendéget. A kellemest a hasznossal összekötve, egy ilyen, egész évben a *Bész hamidros*-ban ülő, könyveket túró *talmidchóchom*-nak egészségére válnék ilyen néhány napi *ekkurzió*. Habár nem várok ajánlatomtól csodákat, de némi eredményt el lehetne érni. A vezetőség megköszönte tanácsomat és megígérte, hogy meg fogják valósítani. Kérdés, foglalkoztak-e azóta vele? *Talán ezen sorok által ismét felszínre kerül tervem.*

A magyar házak mellett vannak a varsóiak által építtetett *Méoh Se-órím* (száz kapu), utána vannak a munkácsi kólel-házak. Itt lakott a munkácsi főrabbi is, de a szombati imához és lakomákhoz egy óriási sátor építettek ezen alkalomra, de még ez sem volt képes befogadni a folyton érkező híveket.

Estefelé elmegyünk a szent falhoz búcsúimára. Éppen *kedüsó*-imánál tartunk, elmerülünk a *bóruich kenajd Hasém mimekajmaj* mondasában, mikor a magasból, a melléte levő mohamedán *minarett*-ből egy hang zavarja ájtatosságunkat. Felnézünk, egy gesztikuláló turbános dervis, előre-hátra hajolva, ordít artikulálatlan hangokat, úgy, hogy alig értjük az előimádkozót. Érdeklődésünkre elmondják, hogy ez minden este így van — tavaly óta. Napnyugta után van a mohamedán szokás szerinti ima. Csak hogy eddig bent a mecsetben végezték, de egy év óta, ha mi imádkozunk, ők is kezdenek harsányan ordítani, de mi tűrjük, nem megyünk lépre a provokációnak. Elszomorodok, elszorúl a szívem a nagy gólsz láttára, néhány pillanatra elmerülök gondolataimban és nem is hallom az előimádkozó szavait, csak akkor térek magamhoz, mikor hallom: *reeh veonjénü* — lásd őh I-tenem szentvédéseinket...

Hermann Ignác (Vác).

A talmudtóra kérdéséhez

A *Zsidó Ujság*, az orthodox lap, amely hívatásának magaslatán állott mindig, most is igényt tart, hogy a vallásos körök haláljára azáltal, hogy oly diszkusszióknak adott helyet hasábjain, mely valóban a zsidóság, a zsidó vallás legfontosabb és egyben égetően sürgős kérdését vitatja meg: hogyan lehet megmenteni a zsidó ifjúságot a zsidó vallásnak, a hamisítatlan orthodox zsidó vallásosságnak?

Hogy miért fontosabb ez ma, mint máskor? Ennek egyszerű magyarázata van: Ezelőtt, midőn ifjúságunk általában 25—24 éves korig tanult a jesivákban, volt kitől tanulniok vallásosságot és I-tenfélelmet. Látták és szeretettel figyelték a Rebbe, a Mester teendőit, tetteit. Szomjuhozva lesték annak minden szavát, mézédeseleg tartották minden mondatát és így saját magától idegződött be az ifjúba a *járás-somájim*, az i-tenfélelem, a hamisítatlan vallásosság. *Ma azonban*, — sajnos — a *rossz gazdasági viszonyok folytán*, 15—16 éves korban kénytelen ifjúságunk nagy része a *kereskedői és ipari pályára lépni*, a *néhány év, melyet a Talmud-tóra padjában tölt*, kell hogy útmutatója legyen egész életén keresztül. E pár évben kell, hogy oly vallásos nevelésben részesüljön, hogy oly előmenetelt mutasson a Tóratudományban, hogy *járé somájim* lehessen, mert a *Perek* szerint a tudatlan nem lehet a bűntől óvakodó. Hogy miképp érhető ez el? Nehéz probléma. Azonban megoldható. Minden hitközség tartsa erkölcsi kötelességének házi kezelésbe venni a Talmud-tórát. Ne forduljon elő többet az a sajnálatos eset, hogy a Talmud-tóra kénytelen legyen kapuit bezárni a *zemán* közepén, mert nem tudja fizetni tanítóit. Minden hitközség tagja fizessen a reá kivetett adójára még 10 százalékot a Talmud-tóra támogatására. Mindenki tarisa kötelességének ezen fontos, nélkülözhetetlen intézményt támogatni, fiatal, vagy öreg, tekintet nélkül arra, hogy van gyermeke vagy sem. És ami a legfontosabb: hozzáértő vezetők legyenek.

A gábe állás ne legyen *kóved*-állás, hanem legyen az egy mun-

kakör. Bizzák azt oly emberekre, kik értenek hozzá. Kérjenek fel 5—6 embert. *de hozzáértőt*, kik állandóan felügyelet alatt tartásuk a Talmud-tórát.

Schwartz Beczalél
(Fehérgyarmat.)

Lövinger Sámuel (Kaba) szerint a chéderek tanulmánya eredményének biztosítására szükséges volna népesebb hitközségekben óvoda felállítása, amely nyelvi-leg is előkészíti a gyermekeket a chéderben tanultak megértésére.

Tallózás közben...

Sokszor írtunk már az ifjúságunk között dúló sporttéboly az orthodox vallásosságra való romboló hatásáról. Ami orthodox zsidó részről elhangozva, talán egyoldalú elfogultságnak látszik, az talán igazság lesz, ha egy progresszív keresztény író mondja. Szász Zoltán, a múlt héten megjelent egyik cikkében ezt mondja:

— Egyáltalában, a sport, pontosabban a rekord- és versenysport kezdi magát a civilizáció veszedelmévé kinőni. Amilyen üdvös a mérsekelt, öncéllá nem fajuló sportolás, ép olyan végzetes az a szinte valássá dagadó kultusz, mely az utóbbi években a sportot körülveszi. Stefan Zweigtől, a híres német írótól, ki hatvanéves, de feltűnően viruló, fiatalos külsejű, egyszer azt kérdezte egy tisztelője, hogy miképpen örítte meg a fiatalágát. Mire Zweig azt felelte: „*Soha semmiféle sportot nem űztem*”. Ez persze csak egy egyedüli esetből levont s tréfásan eltúlzott tanulság, de azért arra int, hogy a sportnak csak mint a higiénikus élet előiskolájának van létjoga s egyáltalában nem mint döntő élettartalomnak, mely nélkül nem lehet megenni. Bizonyos, hogy ma túlsok időt és még inkább túlsok érdeklődést szentelnek neki az emberek, és pedig végig az egész társadalmi skálán. Az urak és hölgyek az automobilversenyeknek, a golfnak, a pólonak, s más világmegváltó tevékenységeknek, a nép a futbalnak, ennek a különben igen rokonszenves sportnak, melyben a lábbal gondolkoznak

Trencsénteplic-fürdőn

a legjobb orth. kóser penzió a Fischhof-fele vendéglő a park közvetlen közelében. Elismert kütűnő konyha és kiszolgálás. — Tulajdonos:

Fischhof Adolf vendéglős
Galántáról.

és a fejzel döfnek! Holott ma éppen igazán készűség volna arra, hogy a fejek kissé a gondolkodásban is gyakorolják magukat! A tömegek ezzel szemben futballoznak és moziba járnak, a felsőbb rétegek tagjai pedig autóznak, golfoznak, strandolnak s végül a morfinizmusba menekülnek. Nem csoda, hogy valami világvégehangulat vonul végig a világon.

Neki talán az orthodox ifjúság is elhiszi.

A most elhunyt váci gaonról igen színes közlemény jelent meg a *Pesti Napló*-ban. A cikkben valóság s fantázia egyesülnek s így nem igényelhet szigorú kritikát. Van azonban egy részlet, amely úgy hangzik, mint amikor egy antiszemita röpirat a zsidó titkokról beszél jelentőségteljes oldalpillanásokkal. Olvassuk csak:

— A zsidó hagyomány egy imát őriz, amelynek legendás híre csodátevő erőt tulajdonít. Azt mondja a zsidó néphit, hogy ez az imádság megmentheti a halálos beteget is, ha a beteg családja bizonyos feltételeket teljesít és az imádságot a „Gaon” mondja el. V. György angol király hónapokig betegeskedett. Az orvosok mindent megtettek a király életéért, amit a tudomány megtehet. Az olvasó még emlékezhet arra, hogy György királyt menthetetlennek hitte mindenki. Anglia királytemetésére készült. Ebben az időben ritka érdekes levél érkezett Váera, Silberstein Jozsuához. Azt mondja a *legenda*, hogy a levelet *Mary* királyné írta, kérte a híres főrabbit, hogy *György király életéért* mondja el a *hagyományos imádságot*. A néphitből soha sem fogja kiírtani senki a meggyőződést, hogy *Silberstein* Jozsua imádsága gyógyította meg az angol királyt.

A *Zsidó Ujság* olvasói tudnak az esetről, megírtuk annak idején. Bár romantikusabb volna ráhagyni, hogy az angol királynő volt a levélíró, az igazságnak tartozunk vele ismét megírni, hogy az elhunyt főrabbi egyik híve volt a levélíró. Ami pedig a kérdéses „csodátevő imát” illeti stb., az mind fantázia. A zsidó hit szerint mindenki imádkozhatik betegért, minden gyülekezet mondhat *tehilimet* s az I-ten a *jámbor fohászt* meghallgatja. *Természetesen a szentéletű ember fohásza inkább talál meghallgatásra*. Nincs ebben valami „varázslat”, ez a hit és az érzelmek dolga.

Weisz Mór orthodox **שני סוּתוֹדֵיֶּה**
keksz-, teasütemény- és kétszersült gyára

Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: József 423-65.

Tarhonya, makaróni és levestésztiák a legújabb gyárimányaim.

Gyors és pontos kiszolgálás! Kérjen árjegyzéket!

HIREK

NAPTÁR

Sábosz Cházajn, Devórim, Ov 8.
Gyertyagyújtás (Bpest): 7 óra 10 p.
שבת kimenetele " 8 " 05 "
— **Vasárnap Tisóbeov** —
יום וזמן קריאת שמע : 7.05

OLVASÓINKHOZ! Felkérjük mindazon igen f. olvasóinkat, akiknek előfizetése 1. hó 1-én vagy még előbb lejárt, hogy azt postafordultával megújítani sziveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja belsőoldón postatakarékpénztári csekk útján (50.791 sz.); külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhető. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnok fölti ki.)

Régóta hátralékban levő f. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szives beváltását.

— A SZOMBATESTI TISÓBEÓV. Mivel Tisóbeov szombat kimenetelére esik és a sáboszszal kapcsolatos szabályok nem közismertek, a fontosabb tudnivalókat itt közöljük:

1) Szombat délután csak a Tisóbeov-kor megengedett témák:

ירמי' פרק אלו מגלחין.
דיני תשעה באב. עניני הרבן

stb. tanulhatók, azonban a heti szidra d. u. is átvehető. Perék elmarad. Az estére szükséges Échó-t, még ahol érüv van sem szabad szombaton a templomba vinni; úgyszintén nem szabad előkészíteni a tisóbeovi ülésre használandó számolyokat, stb. csak a szombat kimenetele után.

2) Bár a húsos étkezés szombaton egész nap meg van engedve, mindamellett a délutáni sólajszeüdajs-nál szokásos baráti összejövetelek és vidámabb hangulat mellőzendők. A szedüó hamafszekes természetesen elmarad.

3) Az étkezési tilalom negyedórával a csillagok feljötté előtt következik be. (Budapesten kb. 7 óra 45 perckor.)

4) Szombat kimenetelek elmondandó a következő szöveg: „Bóruich hamavdil bén kajdes lechajl”, amiután a cipők lehuzandók és gyertya gyújtható. A gyertya- (vagy lámpa-) láng megpillantásakor a „bajré meajré hoés” brochó mondandó, teljes szövegben. (Ledóvid bóruich. Viji najám és Vejiten lechó imák elmaradnak.)

5) Haddoló szombat este helyett Tisóbeov kimenetelek, vasárnap este végzendő, olykép, mint ünnep kimenetelek szokásos, vagyis gyertya és illatos fűszer nélkül. A haddoló-bor ekkor felnött által is elfogyasztható (Dógül mérvavó 556).

— A BERECSZASZI FŐRABBI Z. C. L. SÍRKÓVÁTÁSA. Beregszászról jelenti tudósítónk: Július hó 27-én, vasárnap avatták fel megdicsőült főrabbinak, Rabbi Slajmo Schreiber z. c. l. sírmenekét, a hitközség által a sír fölé épített ajheleiben, óriási közönség részvételével. Avatóbeszédeket az elhunyt gaon vejei: Hirsch Salamon beregszászi rabbi és Kohn Eliás vásárosnaményi főrabbi tartották. A hívők mélyen meghatva állották körül a monumentális sírmeneket és könnyes szemekkel hallgatták a főt. szónokok beszédeit.

— CSENDÉLET UJPESTEN. Az újpesti orthodox hitközség vasárnap dájon-választó közgyűlést tartott, melyen Leichtag Ábrahám, aki jelenleg Scheveningenben működik, lett megválasztva. — A választás érvényessége ellen az újpesti főrabbi fellebbezést nyújtott be a Központi Irodához.

— KÉT ELLÁTATLAN ÁRVA ÜGYE. Szomorú családi ügyről kapunk röpiratot Sátoraljaújhelyről. Ringel József sátoraljaújhelyi lakos a zsidó közvélemény előtt bevádolja volt vejét, aki a munkácsi u. n. belzi hitközségnél sajchet, hogy nem teljesíti köteleességét, amelyet egy din-tajro reá rótt, két árván maradt piciny gyermekei irányában. A nagypapa bevádolja továbbá az ottani belzi dájent, hogy túri, sőt elősegíti a sajchet renitenciáját a vallási döntés ellen s így tulajdonképpen ezzel a hitközség ritualitását teljesen diszkvalifikálja és a „belzi” nevet diszkreditálja. — Az adatok

helyességét nem áll módunkban ellenőrizni, de az utóbbi ponton az ügy a zsidó közügy vonalába jutott, amiért kötelességünknek tartottuk megemlíteni a röpiratot, amelyből mélyeség fájdalom szólal hozzánk, amire már a röpirat címében foglalt bibliai szó is céloz: „a kő a falból kiált” (ki even mikir tizok).

— ELHUNYT AZ ALTONAI FŐRABBI. A németországi orthodoxia egyik kiválósága, dr. Lerner Mair altonai főrabbi elhunyt 73 éves korában. A megboldogult elsőrangú talmudtudós volt, halálával a német orthodoxia egyik legnagyobb rabbi-kapacitása dőlt sírba. Eleinte Londonban működött, onnan került az altonai hitközség élére, ahol 40 évig terjesztette a Tórá és a vallásosságát. — תנצ"ה

— A BELZI REBBE ÜCCSÉNEK RABBIBEIKTATÁSA. Krakóból jelenti: Rabbi Sölem Rokéach, a belzi rebbe öccse, az apti hitközség rabbi-jává lett megválasztva és beiktatva. Az installáció a belzi rebbe is részt vett. Az ünnepség már Osztrómeze vasútállomáson kezdődött, ahová csaknem az egész apti hitközség, a rabbi fogadtatására, annak élébe utazott.

— TIFERESZ BACHURIM EN-CSEN. Az encsi orth. ifjúság július 20-án megalakította a Tiferesz Bachurim egyesületet. Az alakuló gyűlésen, amelyen a hitközségi tagok zöme is résztvett, Citrom Ezekiel főrabbi nagy beszédben ismertette az egyesület fontosságát és a hitk. tagokat az új egyesület hathatós támogatására kérte fel. Az egyesület a következő tisztikart választotta meg: Citrom Ezekiel főrabbi díszelnök, Kohn Miklós elnök, Ráff József al-elnök, Farkas Imre titkár, Glück Miklós jegyző, Berkovics József és Franzos József ellenőrök, Saubermann Dezső háznagy.

— PALESZTINA ÚJ HELYETTES KORMÁNYZÓJA. Jeruzsálemből jelenti: Mark Atchinson Jounge a palesztinai kormány helyettes kormányzó-jává nevezték ki. Jounge, a tavalyi arab zavargások során elmozdított mesümed Luke utódja. — Jounge gyakorlatát kolonizációs területen élő félvad nép között szerelte és a zsidók attól tartanak, hogy az új helyettes kormányzó nem az arabokat, hanem a zsidókat tekintí majd megfélemezendő félvadaknak, miért is szkeptikusan néznek elébe.

— A VASÁRNAPI MUNKASZÜNET S A SZOMBATTARTÁS. Csehszlovákiában a teljes vasárnapi munkaszünetért való küzdelem egyre nagyobb arányokat ölt. T. mozgalom természetesen nagy veszélyt jelent a szombattartókra. Ez okból a Somré sabosz központ felhívására nagy konferencia volt Bratislavában, ahol munkaadók s munkavállalók egyértelműen hangoztatták, hogy az a munkaadó, aki alkalmazottjának teljes szombati szünetet ad, a szociális kötelességének teljesítésében eleget tett minden követelménynek s így még egy teljes szünnap egyenértelmű volna a teljes anyagi összeomlásával.

— BÉKE GEGÉNYBEN. Gégényből írják nekünk: A hitközségünkben dúló viszályok és a sajchet miatti perlekedések ügyében vasárnap, július 27-én rabbinikus bíróság tanácskozott és sikerült a békét megteremteni. A kollégium tagjai voltak: a balkányi, kemecsei és nyirtassi főrabbi. A balkányi főrabbi rámutatott arra, hogy a községünkben multkor előfordult Tórágés intő jel azoknak, akik a viszálykodás tüzevel akarják a községet tönkretenni. A beszéd hatása alatt mindenki zokogott.

SIÓFOK fürdőtelepen
BATTHYÁNY-UTCA 4.
az egyetlen
Blau orth. כשר pensió
és étterem. Strandtól, vasutól 2 perc. Házon kívül is. — Kitűnő házikoszt. Lakodalmak, elfogyzések, ünnepélyek ideális rendezése. — Elsőrangú referenciák.

A mádi rebbenél

— Level —

Öt év után ismét megadatott nekem meglátnom szülővárosomat, az egykor oly tekintélyes számú taggal bíró, de most a gazdasági depresszió miatt hanyatló hitközséget, melyet az egész világon ismernek. Mert van-e orthodox zsidó, aki ne tudná, ki a mádi gaon? A kis község aprajánagyja hódolatos szeretettel tekint fel lelkivezérére s a más felekezetiiek is büszkék Winkler főrabbi. A szentéletű aggastyán testileg gyenge, orvosai szerint egész nap ágyban kellene maradnia, de ő ezt természetesen nem teszi. Igen korán kel, amikor a keriasz semát elvégzi, de azért dél felé jár már az idő, amikor imájával elkészül, majd kis alvás után, d. u. 4 órakor lesz kész a Rebbénü Tam tefillin használatával. Szombaton nagyon friss volt s nagy beszédet mondott a nyári divathóbortok s strandbotrányok ellen.

Csütörtökön, jaimkipür kótajn alkalmából, estefelé, amikor viszályt a hitközségi tagok egy része Sátoraljaújhelyről, ahol résztvettek R. Majse Teitelbaum z. c. l. Jahrzeitján, az esőért való imához, amelyben az összes böcherek résztvettek, a legöregebb hitközségi tagot rendelte előimádkozónak. Az ima elmondása után nem sokára megeredt az eső. Ebből az alkalmából fellevenített egy anekdotát az elhunyt pozsonyi jesiva-gondnokról, R. Léb Groszról. Eljöttek hozzá szárazság idején, hogy mondasson a böcherekkel imát. Haragosan rájuk mordult: a böcherek minék imádkozzanak esőért, nekik nincs földbirtokuk. De hát — hangzott az ellenvetés — a hitközségi tagok csak nem tudják leimádkozni az esőt. Dehogy nem, — volt a felelet — olyanok is vannak közöttük, akik egy egész özőnvizet tudnak okozni...

A gaon a legnagyobb szeretettel számontartja s érdeklődéssel kíséri összes tanítványai sorát. Schwarzen Abraham (Vágsellye).

— A LUBAWITSCHI REBBE BERLINBEN. Berlii jelentés szerint a lubawitschi nagy rabbi, akit a szovjet kiutasított, mert jesivát tartott fönn s aki azután Amerikát bejárta jesiva-propaganda célból, visszatért Berlinbe. Ott fog az orosz zsidóság számára segélyakciókat szervezni.

— SZIJUM S EMLÉKÜNNEPÉLY PUTNOKON. Vasárnap fejezték be Putnokon a Peszóchim traktátust és az ebből az alkalmából rendezett szijum egyszersmind emlékünnep volt az elhunyt putnoki gaonnak. A jelenlegi főrabbi Teitelbaum Heimmann nagyszabású beszédben követendő eszménynek állította oda a megdicsőült főrabbit s rendkívül mély hatást keltett. Beszéltek még a főrabbi fia: Teitelbaum Jakob; Birnbaum Lajos, Berger, Goldberger Pinkász. — A budapesti Vörösmarty u. imaházban Klein Mózes rabbijelölt mondott mestere után emlékbeszédet.

— A ROMÁNIAI ANTISZEMITIZMUS. A már pathológikusan terjedő antiszemita terror egyik megnyilvánulása, hogy a beszarábiai Orhei városkában egy Macedo nevű antiszemita professzor agyonlőtte Landau Salamon zsidó kereskedőt. A gyilkos 5 revolverlövést adott le áldozatára, aki azonnal kisenvedett. A gyilkosság hatalmas felháborodást és mély megdöbbenést váltott ki az egész ország zsidóságában.

— KIRABOLTAK ÉS MEGÖRÜLT. Szatmárról jelenti, hogy ott nagy részvétet kelt egy nagyszomkúti zsidó fiatalember W. L. tragédiája. Newyorkból hazafelé utazva, a hajón kloroformmal elaltatták és kirabolták 10 év alatt összetakarított pénzét. Mikor özvegy anyjához betért, megállapították, hogy a nagy veszteség eszelőssé tette. Azóta azt hangoztatja, hogy ő zseni, két agyveleje van s billiókat fog keresni.

— HALÁLESET. Mádról írják: Szombaton elhunyt Budapesten, ahol kezelte magát, hitközségünk egyik derék tagja: Teitelbaum Henrik borkereskedő, 68 éves korában. Holttestét hazaszállították és hétfőn temették el nagy részvét mellett. — Nagy kiterjedésű család gyászolja. תנצ"ה

Paróka
különlegességek
(Modern és tartós kivitel)
Olcsó árak
Altschüler
Bp. VII., Csányi ucca 12
(Király ucca sarok)
Telefon: József 310-79.

Pollák Sarolta kozmetikai intézete, Budapest, VI., Andrássy-ut 38.
I. em. Párizsi Áruházal szemben.
25 éves működés.
Hajszálak kiirtása arcról, karról, szepőlök, pattanások, összes szépséghibák kezelése. — Szemöldcsirtás. Arcápolás, bérletrendszer. — Miracle hajtavolító szer szétkülde utasítással. Minden eddigit felülmul! Díjtalan tanácsadás. (Prospektus).

— GABELLA-REDUKÁLÁS. *Tarcalról* jelentik: A hitközségi tagok kedvezőtlen anyagi viszonyaira való tekintettel az előjáróság a gabella 50%-os redukciónak határozta el.

A nem-orth. világból

— A pesti izr. hitközség előjárósága közzé teszi, hogy vasárnap, *Tisóbeov* bõjtnapja, a jeruzsálemi templom elpusztulásának gyásznapja alkalmával, összes hivatalai zárva vannak.

— Az Izr. Szünidei Gyermektelep Egyesület mult héten diósjenői telepén leplezte le nagyérdemű alapítójának, néhai *Blücher* Józsefnek arc-képét, méltó ünnepség keretében. Az egyesület, amelynek ügyeit *Gablambos Jenő* hitközségi fõtanácsos vezeti, diósjenői és balatonboglári telepein 800 fõvárosi gyermeket nyaraltat. Az arckép leplezésén díszes közönség volt jelen *Eppler Sándor* hitközségi fõtitkár vezetésével. Az ünnepi beszédet dr. *Grauer* Vilmos előljáró tartotta, utána dr. *Hevesi* Ferenc pesti rabbi beszélt.

— Két londoni zsidó gyûlés. Az egyik szinte érthetetlen. Az egész zsidó világ a bajok szikláinak között dobálódzik, Angliában pedig összegyûlnek s a reform-zsidóság kérdéseirõl tárgyalnak. Londonban július 19-én ült össze a liberális zsidóság konferenciája. Az elnöklõ *Claude Montefiore* arról érkezett, mit tartson meg a reform-zsidóság a hagyományból. Azt hangsúlyozta, hogy vallásosságra van szükség, de hogy lehetséges zsidó vallásosság forma nélkül? Erre azt a feleletet adja könnyedén: „felvilágosodott s modern chaszidizmusra van szükség”. (A reform-zsidók körében ugyanis általános babona, hogy a chaszidizmus tulajdonképpen a Sulchon Örûch elleni mozgalom.) Egy német reformer, dr. *Stern*, berlini ügyvéd azt a kérdést fejtegette, miképpen lehet az egyéni vallásosságot összeegyeztetni az egyetemes zsidó közösséggel. Természetesen tiltakozott az ellen, mintha a szertartások meg nem tartása azonos volna a zsidó közösség táborából (klal jisróél) való kivonulással. Az

egyik amerikai szónok arról beszélt, hogy imádkozni kell s az imához csak szoktatás útján jut az ember. Ima által az ember tanúságot tesz amellest, hogy hite nemcsak fogalom, hanem reális, valóságos I-teneszmén alapszik. Két napon át vitatkoztak, megállapították, hogy bizonyos rítusra és hagyományra mégis szükség van. Sok szép beszéd hangzott el, de még az alapelvekben sem bírtak megegyezni, „nem akarnak orthodoxok lenni”, de azért jó volna valamit megtartani. Valahogy úgy festett a régi vallásossághoz való viszonyuk, mint a duhaj legény szava: „*üsd agyon, de ne nagyon*”.

Megjegyzendõ, hogy a müncheni egyetemnek világhírû, Nobel-díjas kémikusa is előadott s szerinte a zsidóság missziója az országok nemzetek között állandóbb hidakat építeni, mint amelyeket a modern technika képes produkálni. Am a zsidósággal való hidat lerombolják maguk mögött, mert a *chaliczót* és *get-et* megakarják szüntetni.

Az elõzõ gyûléssel párhuzamosan folyt le az angliai zsidó hitközségek és intézmények által egybehívott konferencia, amelyen a hûségese angol zsidó hazafiak a legkíméletlenebbül ostromozták az angol kormány palesztinai politikáját. Jellemzõ a hangulatra a birodalmi fõrabbi, dr. *I. H. Hertz* beszédének a következõ részlete:

— A „3 hétben” vagyunk s valóban nem idõszerûlten, ha most is gyászolunk. Az utolsó száz évben elvitathatatlan igazságként, majdnem hitvallásként szerepelt az angol zsidóságban az, hogy Anglia a zsidókkal szemben szeretettel és igazsággal viselkedik. Most azonban a bevándorlás megszorításának értelmetlen aktusa gyászt és megbotránkozást keltett a zsidóságban. Gyászt azért, mert ez a brit kormány elsõ zsidó-ellenes intézkedése az újabb korban. Megbotránkozást keltõ ez az intézkedés azért, mert ezzel Anglia megszegte a szavát. Nekünk nem kell egy nemzeti otthon, ahol a zsidó nem építheti meg saját házat, amelyben nincs élet- és vagyónbiztonság és ahol a zsidók megtámadtatva, nem védekezhetnek. Mit válaszolhatunk az angol kormány eme

intézkedésére. Az elsõ az: „*jaj a gyermekeknek, akik nem térhetnek vissza hazájukba*”. A másik feleletet megadta a mostani miniszterelnök, aki 7 évvel ezelõtt bejárta a Szentföldet s azt mondta: „*tíz esztendei olyan munka, amelyet láttam és Palesztina jóléte a százszorosára emelkedik*”.

Az összejövétel végén követelik a kormánytól, hogy ne csak ne akadályozza a zsidó Palesztina felvirágoztatását, hanem tetteikkel mozdítsa azt elõ.

Családi hírek

Klein Emmyt, Ungvár, (C. S. R.) eljegyezte *Salomon József*, Mezõkövácsházáról. — Minden külön értesítés helyett.

Stern Elluskát Nagymegyerrõl eljegyezte *Grünwald Jenõ*, Grünwald Zsigmond fia, Gyõr.

Fränkl Henrik, m. kir. osztályosor-játék fõárusító *Rózsika* leányát, Ujfehértóról eljegyezte *Goldenberg Simon*, a polenai fõrabbi fia. — Minden külön értesítés helyett.

Szerkesztõi üzenetek

SZABADKA. Forduljon dr. M. Ascher, *Neuchatel* (Schweiz) címre, vagy dr. Marta Marcus, *Baden-Baden* (Deutschland). — M. *Az eszrog-ügyben csak a helyszínen tudhat meg pontosat*. Tessék majd Triestbe leutazni. — PETROZSÉNY. Majd amikor aktuális lesz, közreadjuk. — MAZEL. Angol-magyar cérnagyár, Ujpest, Váci út. — L. K. *Exkursio* = kirándulás. — R. L. G. A kérdéses kétszeresült nem kóser. — W. MAJSE, POZSONY. Küldje be az egész dolgozatát. — R. JENÕ, SZERENCÉS. Késõn érkezett *Tisóbeov*-esti versének 2 utolsó strófáját ide iktatjuk:

*Papucs csoszogása zavarja a csendet,
Templomba siet gyermek, férfi, agg,
Levelve magukról fényeset s szepet.
Oh, mily csendes minden! Oh, mily hallgatag.*

*Benn a templomban mely gyász uralkodik,
A földön ül mindenki s zokogva sir.
Oh, mily szivettépõn hangzik e hang!
Échó jövõh vódot, hoir...*

Kellemetlen hajszálak garantált, végleges és gyors kiirtása

a legújabb kezeléssel. Szepelõ, pattanás és mindenemü szépséghibák kezelése. Szépségápoló szerek. — Quarc-fény. — Speciális hajfestés.

Mûvészi parókák készítése!

SCHADEK ANTAL kozmetikai és nõifodrász mûtermében
Budapest, IV. Váci uca 8. földemlet. (Corso-mozi ház) — Telefon Ant. 875-16.

Megmentve

Német-zsidó elbeszélés 19. Irta: Guggenheimer S.

— Legnagyobb fájdalomra, nem lehettem jelen, amidõn édesanyád nemes, tiszta lelkét kilehelte — felelt *Königstein* —, de azt hiszem, hogy jó nevelõszüleid félreértették anyád szavait. Hallgass meg, drága gyermekem: bár nem vagy még eléggé érett ahhoz, hogy a dolgot kellõen felfoghasd, de igyekezzni fogok veled megértetni, mily erkölcsi ok kényszerített vallásom változtatására... Akkoriban még C...ben laktunk. Egy szolgálat által megnyertem az uralkodó herceg kegyét, ki képzettségemet és hûségemet nagyrabecsülte; tanácsom kikérése nélkül még magánügyeit sem intézte el. Az udvar emberei is tiszteletteljesen viselkedtek irányomban: de a hátam mögött mindig sziszegtek: *Königsteinről, a zsidóról*. Képzelted, mint bántott ez engem, de elviseltem, mert csak a saját személyemet illette. De mikor boldogult anyádat nõül véve, az udvarnál bemutatni akartam, akkor nyíltan és leplezetlenül adták tudtomra, hogy: *zsidónõ a magasrangú úrnõk között meg nem jelenhetnek*. En természetesen a hercegnél panaszt emeltem és õ õszinte sajnálatát fejezte ki, hogy udvaránál a szépek szépét el nem fogadhatja, mert a fennálló udvari szabályok ellen nem vétet; ellenben felszólított, térjek át az uralkodó vallásra, mely esetben nekem és utódaimnak a nemesség adományozza, szeretett nõm pedig mint *Königstein* báróné minden udvari ünnepélyhez hivatalos lenne. Amint említettem, sokkal fiatalabb vagy, semhogy a dolgot teljes mértékben átérteni és méltányolni tudnád... Engemet azonban az a gondolat vezérelt, hogy téged, drága gyermekem a kitérés által minden küzdelemtõl és lealázástól megóvja-

lak és az a tudat, hogy ezáltal édesanyádra mily nagy megtisztetés vár, leküzdte bennem az ártérrésszel járó lelkifurdalást...

— Hiszen boldogult anyám...

Königstein közbe vág a fiú szavainak és folytatja:

— ...Ha tehát most, irántad való gyõngédségbõl, kívánságodat teljesíteném, idõvel jogosult szemrehányást tehetnél nekem, miért öltöttem fel ismét az igát, amely gyõnge vállaidat könnyen elnyomhatná.

— Csak ne hidd ezt, apám, mert ha te nem is térsz vissza az eredeti vallásodhoz, én soha sem mondtam le a zsidó valláshoz való hozzátartozandóságomról. Ötéves koromig zsidónak tartottam magamat, késõbb az ámitás következtében hinnem kellett, hogy nem zsidó szülõktõl származom és ezen idõtõl kezdve, sajnos, nagyon sajnos, vétkeztem az étkezési törvények és a szombat szentsége ellen. De a jó I-ten irgalmas és meg fog bocsájtani, hiszen tudja, hogy ártatlanul vétkeztem s mióta a valóságot megtudtam, szigorúan betartom vallásom szab-

ארטה. כשר
VÉNUS
ételzsir

Snyders gyõri orth. fõrabbi ur hechserevel ellátva és

Vénus ételolaj

kiváló minõségben minden fûszer csemege- és ételmiszer-üzletben kapható. Gyártja:

OLAJMÛVEK RT.

Kohn Adolf és Társa
Gyõr - Budapest

VII., Erzsébet-körut 6.
TELEFON JÓZSEF 388-11.

ványait és fogadalmat teszek, hogy soha, de soha nem fogom többé azokat megszegni.

— Mit akarsz ezzel mondani?

— Hogy a zsidó étkezési törvényeket szigorúan megtartom és a szombat szent napján minden munkától tartózkodom.

— Utóbbi betartása nem lenne nehéz s amit nem akarsz szombaton elvégezni, máskorra hagyhatod. De, hogy mi módon gondold az étkezési törvényeket betartani, talány marad elõttem.

— Úgy, hogy megengeded, hogy már útnakban is szigorúan vallásos zsidó vendéglõkben étkezhessenek. Különben minden fõtt ételtõl tartózkodnom kellene.

— Nem engedhetem meg, sem az egyiket, sem a másikat, — felelt *Königstein* indulatosan.

Jánkele vállat von; majd a következképpen szólal meg:

— Hogy a rituális vendéglõk látogatásától eltiltasz, rendben van, de azt, hogy tiltott eledlek élvezetétõl tartózkodjam, senki sem tilthatja meg nekem... Szilárd elhatározásom inkább éhezni, mint...

— Elég, elég! Hová jutottunk? Sohasem hittem volna, hogy közöttünk ilyenmû és hangú vita támadhasson. Meg vagyok gyõzõdve róla, hogy ez többé nem fog megisméltõdni. Ismerem jószágodat, tudom, hogy néhány nap mulva majd magad is belátod eszméid tarthatatlanságát s ne is beszéljünk errõl tovább. Addig is azonban nem engedhetem meg, hogy zsidó vendéglõket látogass, de azt még kevésbbé, hogy — mint *Seebach* doktoréknál tetted — száraz kenyéren tengõdjél. Az általunk látogatandó vendéglõkben tetszésed szerinti ételeket rendelhetsz majd magadnak.

Königstein ezzel Jankelet gyõngéden megához vonzza és utóbbinak gondolatait a kínos témáról elterelni próbálkozva, megkoc-kázta a felszólítást:

— Jer, gyermekem, tanulmányozzuk együtt útitervünket...

(Folyt. köv.)

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

A DEBRECENI AUT. ORTH. IZR. ISKOLASZÉK felügyelete alatt egy alakulóban lévő óvodai állás betöltésére pályázatot hirdetünk. Pályázhatnak magyar óvodára képesített, németül tudó zsidó nők, akik vallásos előéletűek. Az állás f. évben csak ideiglenesen lesz betöltve. Fizetés megegyezés szerint. A pályázatok dr. Lengyel Zoltán iskolaszéki elnök úr címére küldendők be.

A CSENGERI ORTH. IZR. HITKÖZSÉG előjárásága elhatározta, hogy a nemrég épült artézi kúttal és kabinokkal ellátott rituális fürdőjét 8—10 évre bérbeadja oly egyénnek, aki a modern berendezés költségeit — kazánt, kádak átépítését stb. — cca 3000 pengőt, megállapodás szerinti feltételekkel befektet. Érdeklődők Kaufmann Antal hitk. elnök úrhoz forduljanak.

A RAJKAI ORTH. HITKÖZSÉG birtokában levő, még igen jó karban, csak kevés javítást igénylő 5—6 **ספר תורה** jutányos árban eladó. Hitközségek, *szajferek* érdeklődhetnek Kurcz Ferenc hitk. elnöknel, Rajka, Moson-m.

Elsőrendű orth. kóser ebédkoszt
kapható intelligens zsidó uricsaládnál. Ugyanott iskolás fiúgyermeknek teljes ellátásra felvétetnek. Gondos felügyelet és jóléti bánásmód. **Kitűnő referenciák.**
BLUM NŐVÉREK
Bpest, Nagymező-u. 8. II. 4. Liff.

Virág Gyula
orthodox fiuinternátusa
Budapest, VI., Ó-utca 42.
Szeretetteljes gondosság!
Legjobb referenciák!
Utólagos számla és költség nincs.

Egyedüli szombattartó gőzmosóda

MOS!
FEST!
TISZTIT!

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Allást keresők*nél szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sip-ucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cégnélküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és tálliszszövőde, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben. — Értékes könyvek megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

LÓWINGER SÁMUEL Kaba. házasságközvetítő. Orth. rabbijelölt, ügyvéd, orvos kerestetik megbízóim részére, benősülésre. Válaszbélyeg szükséges.

FÉRJHEZADNÁM leányomat 4000 pengő hozománnyal olyan férfihez, ki szigorúan vallásos és egzisztenciát alapítani képes. Cím a kiadóban.

INTELLIGENS, 26 éves, volt talmudista, nagyvárosban jól bevezetett régi üzlet tulajdonosa, nősilne. Reflektál szép, szigorúan orth. családból származó leányra. Leveleket „20” jelige alatt a kiadóhivatalba kér.

KITUNÓ HANGGAL rendelkező 40 éves *baal tfiló* és *mohel* orth. hitközségi állást keres. A same-szi teendőket is végezné. Egy gyermeke van. Cím megtudható: Weisz Hirsch metszőnél, Derecske.

KERESEK bejáró perfekt főzőnőt. Jelentkezni lehet reggel 9—1-ig. Wekerle Sándor ucca 13. II. em., jobb lépcső 14.

KÉT ISKOLÁSLEÁNY elsőrendű ellátást kapna gyermektelen rabbi-családnál. „Szülői gondozás” jeligére a kiadóba.

ORTH. KÓSER ÉTKEZDE és kávé-mérés, 2 évtized óta a legjobb helyen fennáll, sürgősen eladó. Olcsó házbér. Cím a kiadóban.

KERESEK háromtagú családomhoz szigorúan orthodox házvezetőnőt, ki a háztartással kapcsolatos teendők elvégzésére is vállalkozik. Cím: Kácsér Ignác, Sallótarján.

ASZTALOSSEGÉD helybe vagy vidékre ajánlkozik. Lichtmann, Király u. 21. II. 42.

14 ÉVES FIU ajánlkozik tanoncnak bármilyen szakmába vidékre. Cím: Lichtmann Sándor, Budapest, Király-u. 21. II. 42.

TELJESEN ÁRVA leány, ki a háztartás minden ágában jártas, jobb családnak elmenne, esetleg üzleti állást vállal. Cím: Rombach u. 4. II. 13.

Katzburg Salamon

könyvnyomdája

Budapest, Dob ucca 28.

Elvállja mindennemű nyomtatványok elkészítését. — Specialista héber nyomtatványokban.

SIRKÖVEK minden kivitelben legolcsóbb gyári áron *Schreiber Jakob* villanyerőre berendezett sirkőüzemében, Debrecen, Hunyadi-utca 14. sz.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

a „FAVORIT”

Laudon-utca 12. — (Andrássy-ut 9.)

Telefon Aut. 270-14.

Üzlethelyiséggel és lakással rendelkező egyéneknek helyben és vidéken képviselőket adok.

אלבטעמינע יידישע צייטונג

ב"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sip ucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Vértanúság és vigasztalás

A párizsi könyvpiacon most szenzációként elterjedt *Szimonovics*-féle memoárkönyv a zsidóság vértanúságának és gölűsz-helyzetének egy-néhány rikító vonását vetíti ki. A Tisóbeov utáni vigasztalás idején. — amikor a mult szenvedéseire gondolva, a prófétának jobb jövőt hirdető szózatából merítünk vigasztalást, — érdemes megállni a könyvnél, amelyben az utolsó orosz cár udvarának ékszerésze: Szimonovics Áron elmondja visszaemlékezéseit. Hatalmas, nagyszerű összeköttetéseket szerzett ez az ember a cári birodalomban, ahol a zsidó tömeg százezrei egyszerűen tönkrementek a rettenetes politikai és gazdasági elnyomásban. Mert ez is hozzátartozik a zsidó gölűszhoz, hogy egyes kiválasztott, vagy szerencsés zsidók minden antiszemitizmus ellenére is sokra viszik s a zsidó *széles rétegek* nyögnek az elnyomás terhe alatt. Pedig a zsidóság helyzetének megítélésénél egy-egy országban csak azt kell nézni, hogy a *túlnyomó többség* miképpen van, nem pedig egyes kivételek hogyan emelkedtek felfelé. A cári Oroszországban lakó zsidók szenvedéseit sem tudta elfelejtetni egy-egy bankár külsőleg fényes pályafutása.

Az orosz-lengyel zsidók szenvedése a leghihetlenebb módon fokozódott a világháború elején, amikor az orosz front korlátlan hatalmú vezére *Nikolaj* nagyhercegre volt, akit a zsidóság átka fog kísérni mindenkor. Seregei vereségeket szenvedtek és ezért a régi fegyverhez nyult: *bünbáknak odaállította a zsidóságot*, mondván s hivatalosan jelentvén, hogy a lengyel zsidóság áru-lása miatt nem bír hadisikereket aratni. Nincs még pontosan összeállítva a véres statisztika, de *bizonyos, hogy sok tízezerre rüg azok-*

nak a lengyel zsidóknak a száma, akiket ez a véreb kivégeztetett. Az meg kedvenc taktikája volt, hogy egy-egy városka zsidóságát kihajtotta az ellenséges front gépfegyvereinek és ágyuinak célpontjává. Egyszerre azonban megszűnt a dicsősége s letették főparancsnokságáról... Hogyan történt ez a fordulat? Szimonovics most elmondja e degradálásnak különös hátterét. Akkoriban csodatevőnek tartották a cári udvarban Rasputint, azt a szi-bériai parasztot, aki a trónörökös orrvérzéseit hipnózissal eltudta állítani. Ezt a Rasputint a cári udvari ékszerész jól ismerte s amikor elmondta neki *Nikolaj* vérengzéseit ártatlan tízezreken, a csodatevő sírásra fakadt. A hangulatot felhasználta a zsidó ékszerész, összehívta az ország zsidó bankárjait s ezek megígérték Rasputinnak, hogy két leánya részére százezer rubelt depónálnak, ha *Nikolaj* rövidesen eltávolítatik a főparancsnokságról. Négy nap mulva megtörtént a lefokozás, amely a lengyel-zsidók újabb ezreit mentette meg a kivégzéstől.

Az eset alkalmas a pénz nagy hatalmáról szóló elmélkedés felkeltésére, mi azonban csak arra gondolunk, hogy milyen szomorú gölűsz-tünet, a zsidó igazságnak pénzen való diadalra juttatása s milyen lehangelő, hogy ilyen eszközökkel kell az igazság érdekében élni. Mint-ha ilyen esetekben nyilatkoznék meg a maga mélységében a prófétai ígért, amely a *mosiachot*, az emberiség eljövendő megváltóját úgy írja le: „szegény s számaron lova-gol” (*óni verajhev al chámajr*), mert valóban akkor következik be a zsidó gölűsz megszűnése és az emberiség jövőjének megjavulása, ha nem pénzen s nem erőszakosságok-

kal kell az igazságot támogatni. Ekor eljövételének hitét erősítik meg bennünk a vigasztalás hetei.

A Wahrman-esethez

Az első magyar-zsidó képviselő *Wahrman* Mór unokájának mérgezés által történt öngyilkossága alkalmából az összes felekezeti újságokban különféle elmélkedések voltak olvashatók. A fejtegetések írói rámutattak az esetben rejlő tanulságokra, az öreg Wahrman vallás-talanságára, egyéb különös tulajdonságaira, amelyek miatt két fia elzüllött s kikeresztelkedett, leánya kitért, kétszer elvált s középső férje négyet tartotta meg. Ennyi romlás, erkölcsi dekádencia valóban elszomorító! Hisz az öreg Wahrman Mór a pesti izr. hitközség elnöke volt. Mi még tovább is mehetünk: nagyapja már több mint 150 évvel ezelőtt tudományos levelezésben állott az akkori kor legnagyobb tudományával *Rabbi Jechezkel Landau* prágai főbabbival, mint ez a „*Najdó Bijehüdo*” című világhírű döntvénygyűjteményéből kiderül. Micsoda süllyedés a híres talmud-tudós nagyapától az unokáig, aki már nem tudja gyermekét a zsidóságnak megtartani! Itt minden siránkozás helyénvaló, mert konkrét példán láthatjuk, hogy a nem kellő kitartású s előrelátó orthodox apa a *neológ* tábornak neveli fiát sokszor akarata ellen és a vallás gyakorlat-nélküliségben s névleges zsidóságban nevelkedett neológ gyermek, ha az életben bármilyen vélt kényszer-helyzetbe kerül, *eldobja magától a névleges zsidóságot*.